

N:o 110.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående anordnande af en reservdepå för äldre arkivalier från de centrala ämbetsverken i hufvudstaden; gifven Stockholms slott den 30 mars 1906.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att för inredande, i enlighet med uppgjort förslag, inom vissa till landsarkivet i Uppsala upplåtna lokaler af en reservdepå för äldre arkivalier från de centrala ämbetsverken i Stockholm på extra stat för år 1907 anvisa ett anslag af 4,050 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF

Fridtjuv Berg.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 30 mars 1906.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
 Statsråden TINGSTEN,
 BIESÈRT,
 friherre MARKS VON WÜRTEMBERG,
 TAMM,
 SIDNER,
 HELLNER,
 SCHOTTE,
 BERG,
 BERGSTRÖM.

Ang. anordnande af en reservdepå för äldre arkivalier från de centrala ämbetsverken i Stockholm.

Departementschefen, statsrådet Berg anförde härefter:

»I skrifvelse den 29 maj 1901 anhöll Riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta genom sakkunniga personer snarast möjligt föranstalta en undersökning af de i hufvudstaden befintliga centrala ämbetsverkens arkiv i syfte att få en utredning såväl rörande beskaffenheten, omfånget och förvaringssättet af deras arkivalier som ock angående möjligheten och lämpligheten af att förena de äldre delarna af nämnda arkiv med riksarkivet under gemensam styrelse, och att, ifall en dylik förening skulle finnas möjlig och önskvärd, Kungl. Maj:t måtte vidtaga de åtgärder, som vore ägnade att förbereda och främja densamma.

Med anledning af Riksdagens nämnda skrifvelse uppdrog Kungl. Maj:t åt riksarkivarien att låta med riksarkivets krafter verkställa omförmälda

undersökning. För den undersökning, som på grund häraf ägde rum, lämnade riksarkivarien en redogörelse i underdånig skrifvelse den 19 mars 1903.

Då såväl denna skrifvelse som riksarkivariens i det följande omfördä skrifvelser äro tillgängliga i tryck, i det att de äro införda i »Meddelanden från riksarkivet», ny följd I: 6—11, torde jag här böra så mycket som möjligt inskränka mitt återgifvande af dessa skrifvelsers innehåll, under hänvisning därvid till nämnda tryckta akter.

I skrifvelsen den 19 mars 1903 yttrar riksarkivarien, bland annat, att det visat sig, att de allra flesta ämbetsverkens arkiv hade otillräckliga eller i annat afseende otillfredsställande lokaler. De enda ämbetsverk, som förklarar sig hafva tillräckligt utrymme, vore Svea hofrätt — dock med antalande å ena sidan af vindarna, som vore otillfredsställande, å den andra af gallring — hvarjämte en ej obetydlig del af dess arkivalier redan öfverflyttats till riksarkivet, krigshofrätten, sjöförsvarsdepartementets kommandoexpedition, kammarkollegium, hvad beträffade advokatfiskals-, aktuarie- och registratorskontorens arkivalier, myntverket, kammarrätten för sitt kansliarkiv (dess nyare handlingar) och landtbruksstyrelsen. Därjämte förklarade sig generalpoststyrelsen och styrelsen för postsparbanken i det nya posthuset få tidsenliga lokaler, och medicinalstyrelsen menade sig kunna inom sin lokal anskaffa tillräckligt utrymme för sitt arkiv.

Riksarkivariens skrifvelse den 19 mars 1903.

Med de öfriga ämbetsverkens arkivlokaler vore det mer eller mindre illa beställt. Särskildt de största och viktigaste arkiven hade det mycket dåligt. Fångvårdsstyrelsen hade sina arkivalier i flera olika lokaler, inrymda i samma hus som ett stort industriellt etablissement, dessutom i en icke uppvärmd lokal å Långholmen. Lotsstyrelsen hade en del af sina arkivalier i ett i flera hänseenden otillfredsställande vindskontor i närheten af boningsrum. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hade både otillräckligt utrymme och otillräckligt skydd mot eldfara. Telegrafstyrelsen hade sina arkivalier utom i själfva ämbetslokalen äfven i två vindskontor, det ena trångt, båda utsatta för eldfara. Den dåliga beskaffenheten af kammarrarkivets lokaler vore allmänt känd. Statskontoret använde, utom ett redan öfverflyttat arkivrum, ämbetslokalerna och vinden. Kommerskollegium hade arkivalier i alla tjänsterum, gångar, skrubbar och kök, dessutom i ett par vindrum i närheten af bostadsrum. Kammarrätten hade för vissa arkivalieserier att tillgå ett ljust arkivrum och ett mörkt arkivrum samt dessutom vinden, som saknade hyllinredning och där arkivalierna lågo i högar på golvet, blandade med trycksaker; utrymmet för ifrågavarande serier vore för öfrigt alldeles otillräckligt. Generaltullstyrelsen använde utom tjänsterummen äfven vindrummen, utrymmet vore otillräckligt och sistnämnda

lokaler eldfarliga. Statistiska centralbyrån, som hade alldeles otillräckliga arkivlokaler, använde delvis källare, delvis ett oeldadt arkivrum. General-landtmäterikontorets arkivlokaler vore otillräckliga och icke skyddade mot eldfara. Flottans arkiv hade en mycket trång och delvis oeldad arkivlokal.

Hvad nu anförts bekräftade det nyss fällda omdömet, att de offentliga arkivförhållandena i Stockholm i hufvudsak kunde betecknas som otillfredsställande, i vissa fall som mycket dåliga. Det kunde icke anses vara staten värdigt, om det så skulle förblifva, så mycket mindre som vissa af dessa arkivalier vore af största betydelse för kännedomen om våra inre förhållanden, för historiska forskningar icke mindre än för administrativa utredningar. Mera än två utvägar torde icke öppna sig. Den ena, att hvarje ämbetsverk finge en så rymlig lokal, att äfven arkivet där kunde uppställas och hållas i ordning, men därjämte att detta finge sakkunnig vård och ställdes under sakkunnig inspektion, samt att plats bereddades för forskare. Den andra, att de äldre arkivalierna, som icke längre vore för den dagliga förvaltningen behöfliga eller för densamma blifvit alldeles obehöfliga, förenades i en central arkivdepå under vård af arkivtjänstemän och under riksarkivariens högsta ledning. För egen del funne riksarkivarien den senare utvägen icke blott ur allmän arkivsynpunkt utan äfven ur praktisk synpunkt vara att föredraga. Ämbetsverken behöfde i sådant fall endast bereda utrymme åt de nyare arkivalierna, exempelvis från de senaste tjugufem eller femtio eller hundra åren. De äldre åter skulle centraliserade göra forskningen vida större gagn och löpte ej längre fara att råka i oordning. En rent yttre fråga vore den, huruvida dessa äldre arkivalier alla behöfde sammanföras i samma lokal i hufvudstaden.

Ämbetsverken syntes i allmänhet hafva uppfattat saken på detta sätt, och de flesta hade förklarat sig ingenting ha emot en öfverflyttning af sina äldre arkivalier till en dylik gemensam arkivdepå, icke ens, när, såsom någon gång händt, utrymmet varit tillräckligt. Landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition och arméförvaltningen upplyste emellertid, att deras obehöfliga arkivalier öfverlämnades till krigsarkivet — hvars nuvarande lokal dock vore otillräcklig —; de kunde sålunda för närvarande lämnas ur räkningen. På motsvarande sätt skedde med sjöförsvarsdepartementets kommandoexpeditioners och marinförvaltningens arkivalier; de flyttades till arkivet vid flottans station i Stockholm. Dess arkivlokal vore emellertid, såsom redan erinrats, öfverfylld och äfven i andra hänseenden olämplig. För egen del ansåge riksarkivarien det högeligen önskvärdt, att det forna amiralitetskollegiets arkiv, som redan i slutet på 1700-talet skulle öfverlämnats till riksarkivet, ifall utrymme därstädes hade funnits, finge sin plats i en centraldepå och med sitt för historien mycket viktiga

innehåll gjordes lättare tillgängligt, än det för närvarande vore. Medicinalstyrelsen syntes önska att få behålla hela sitt arkiv. Under förutsättning att det lyckades densamma anskaffa tillräckligt rymliga arkivlokaler, och att arkivet ställdes under vederbörlig inspektion af riksarkivarien, hade riksarkivarien ingenting väsentligt att erinra däremot. Kammarkollegium ansåge sig behöfva advokatfiskals-, registrators- och aktuariekontorens alla arkivalier, och icke heller mot detta ville riksarkivarien göra någon erinran under förutsättning, att äfven här inspektion finge ske. Kollegiet hade samma yrkande i afseende på kammararkivet. I fråga därom vore dock riksarkivarien af olika mening med kollegiet. Myntverket önskade behålla sitt lilla arkiv; postsparbanken, patent- och registreringsverket samt landbruksstyrelsen hade alltför nybildade arkiv, för att någon öfverflyttning borde sättas i fråga.

Ett sammanförande af de öfriga centrala ämbetsverkens äldre arkivalier till en med riksarkivet förenad depå vore såtillvida redan förberedt, som under de senaste årtiondena öfverflyttning af sådana i stor utsträckning skett till detsamma. Så t. ex. från Svea hofrätt, kammararkivet, statskontoret och kommerskollegium. Enligt riksarkivets instruktion skulle där i regeln mottagas upplösta ämbetsverks arkiv, liksom kommissioners och kommittéers. Det finnes sålunda redan en administrativt-historisk arkivdepå införlifvad med detsamma. De hittills gjorda förflyttningarna från ännu existerande ämbetsverk hade naturligtvis närmast framkallats af bristande utrymme hos ämbetsverken. Dessa öfverflyttningar hade icke varit utan sina olägenheter. Arkiven hade därigenom delvis splittrats, och det gällde numera i arkivvärlden med skäl som en grundregel, att olika myndigheters arkiv borde hållas tillsamman och bilda ett helt för sig. Särskildt i riksarkivet och kammararkivet hade sedan gammalt, såsom också i Riksdagen framhållits, splittrade serier förekommit, hvilka det blefve svårt och olämpligt att ordna hvar för sig. Äfven i dessa förhållanden förefunnos skäl till upprättande af en dylik administrativt-historisk arkivdepå i förening med det förra. En planmässig öfverflyttning af vissa äldre ämbetsverks äldre arkivalier till en centraldepå innebure nemligen icke en sådan splittring, att den ur arkivsynpunkt borde ogillas. De i riksarkivet redan befintliga fragmenten skulle i så fall komma att återförenas med de samlingar, till hvilka de hörde.

Om nu vidare successiva öfverflyttningar till denna nya arkivdepå ägde rum, såsom af riksarkivarien förutsatts och af de flesta ämbetsverken föreslagits, vore, såsom antydts, de centrala ämbetsverkens arkivfråga löst. Man hade sörjt för en enhetlig och sakkunnig ledning, liksom för forskningens kraf, man hade sörjt för ett regelbundet aflämnande af öfverflödiga

eller mindre behöfliga arkivalier, och man behöfde ej befara att i framtiden ställas inför sammanrafsade högar af oordnade och dammiga arkivhandlingar eller tillgripa så utomordentliga åtgärder, som nu måst ske, för att afhjälpa ett oefterrättligt tillstånd. I öfrigt komme hvarje ämbetsverks arkivalier att bilda ett helt för sig och icke sammanblandas vare sig med andra ämbetsverks eller med riksarkivets egentliga serier. Den organisation, som på detta sätt skulle genomföras, vore för öfrigt ingen annan än den, som man i andra länder utan olägenhet pröfvat, eller som där påyrkades både från arkivaliskt och historiskt intresserade kretsar.

Om det sålunda ur olika synpunkter måste anses önskvärdt, att en dylik arkivdepå upprättades, återstode att tillse, huru utrymme för en sådan skulle kunna beredas. Detta blefve i själfva verket en hufvudfråga och kanske den förnämsta.

Af de visserligen endast ungefärliga uppgifter, som från de egentliga ämbetsverken lämnats på omfånget af de arkivalier, som kunde komma i fråga att öfverföras till den nya arkivdepån, framginge, att utrymme skulle behöfva beräknas för omkring 4,200 meter, hvarvid riksarkivariens uppskattade kammarrättens arkivalier, hvilkas omfång, då en stor del legat i högar på vinden, icke kunnat närmare bestämmas, till 600 meter. Om härtill lades hvad som möjligen komme att lämnas från flottans arkiv i Stockholm eller 1,800 meter, komme man till 6,000 meter. Det lediga utrymmet i riksarkivets nya och gamla hus kunde efter en år 1902 verkställd uppmätning beräknas till 6,000 meter (häri inginge likväl äfven depositioner af olika slag), hvarvid riksarkivariens inberäknat uppsättning af golfhyllor i de rum af det gamla huset, där sådana icke funnes. Följaktligen skulle allt utrymme i riksarkivet genast upptagas.

Nu vore det så, att alla de arkivalier, om hvilkas öfverflyttning fråga kunde uppstå, icke vore af samma värde för den nutida forskningen och ej behöfde en så central och dyrbar förvaringsplats som riksarkivets nuvarande lokaler. Detta gällde särskildt om den stora mängden af räkenskaper. Frågan om upprättande af en reservdepå utanför Stockholm hade också mer än en gång varit på tal. Man hade sålunda vid olika tillfällen föreslagit Svartsjö slott och Leckö slott. Mot båda förslagen kunde invändas, att arkivalierna vare sig på det ena eller andra stället blefve lämnade så godt som utan vård, då det svårligen kunde blifva tal om att där stationera en arkivtjänsteman, att de säkerligen komme att få oeldade lokaler, att den nödiga tillsynen med vädring och damning sannolikt komme i händerna på oansvariga personer, att forskningar på stället svårligen låte sig göra, och att transporter till Stockholm af möjligen rekviderade arkivalier blefve omständlig och rätt besvärlig. Riksarkivariens hade

tänkt på en annan utväg, nämligen att använda öfversta våningen af de för landsarkivet i Uppsala afsedda lokalerna till en dylik arkivdepå. Meningen vore för närvarande att icke förse mer än ett af de där befintliga fyra rummen med hyllinredning, och detta rum torde ej på länge behövas för landsarkivets ändamål. Enligt lämnade uppgifter skulle, om hyllor insattes i alla rummen, en hyllängd af omkring 2,500 meter kunna vinnas. Beräknade man, att 2,000 meter genast toges i anspråk, skulle sålunda plats i Stockholm behövas för omkring 4,000 meter. Härför räckte sålunda för närvarande riksarkivets lediga utrymme; den ordinarie tillökningen af riksarkivets samlingar torde kunna uppskattas till omkring 50 meter om året, och plats funnes för densamma ett antal år, då från ämbetsverken först efter en tioårsperiod accession behöfde väntas och denna delvis torde kunna afledas till Uppsala.

Hela denna beräkning vore gjord utan hänsyn till kammararkivet. Arkivaliernas längd därstädes vore beräknad till omkring 8,000 meter. Skulle man därifrån draga de omkring 900 meter, som vore deponerade i det af riksarkivet hittills disponerade slottshvalfvet, återstode i alla fall minst 7,100 meter att placera, och det vore ovisst, huru länge riksarkivet finge begagna sig af detta hvalf. Förenade man dem med de nyss nämnda reducerade 4,000 meterna, hunne man till 11,000 meter eller mera. Plats därför funnes icke i riksarkivet. Äfven om man tänkte sig, att en del af de senast nämnda handlingarna kunde vara kvar i kammararkivets nuvarande lokal, en del möjligen flyttas till Uppsala, blefve i alla fall helt visst riksarkivet öfverfyllt. Man stode då inför nödvändigheten af en tillbyggnad eller nybyggnad. Skulle man åter inskränka sig till att med riksarkivet förena de öfriga centrala ämbetsverkens äldre arkivalier utom kammararkivet, blefve det nödvändigt att tänka på en ny lokal för det sistnämnda. Det vore icke möjligt att inom de nuvarande lokalerna få detta arkivs dyrbara samlingar så ordnade och uppställda, att ordningen kunde bevaras och arkivalierna blifva för forskning på önskvärdt sätt tillgängliga. Skulle riksarkivet åter i den närmaste framtiden mista det nyss omnämnda slottshvalfvet, som rymde 2,700 längdmeter, till största delen upptagna, blefve svårigheterna ännu större.

I afseende på en tillbyggnad till riksarkivet erinrade riksarkivarien därom, att när det nuvarande nya riksarkivhuset uppfördes med en i förhållande till bredden i ögonen fallande höjd, det bland annat ingått i byggnadsplanen, att fasaden i framtiden, när utvidgning behöfdes, fortsattes i rak linje åt Riddarholmsbron på riksgäldskontorets tomt. Det sade sig själft, att detta vore en lycklig lösning af frågan. Man hade också tänkt att, när den nya riksdagsbyggnaden kunde tagas i besittning, äfven

riksgäldskontoret skulle flytta dit och dess lokaler därigenom blifva disponibla.

En annan utväg, som kunde ifrågasättas, vore en om- och tillbyggnad af riksarkivets gamla hus. Detta skulle emellertid förutsätta ett öfverflyttande för en tid af de där förvarade arkivalierna till riksarkivets nya byggnad, hvilket skulle blifva förenadt med stora svårigheter och icke blott tills vidare omöjliggöra mottagande af några äldre arkivalier från de olika ämbetsverken utan äfven tvinga till återlämnande af mottagna depositioner. Det vore i öfrigt icke gärna möjligt, att plats efter en sådan ombyggnad i alla fall för någon längre tid kunde beredas för alla de arkivalier, som skulle samlas i den nya arkivdepån. En tredje utväg vore slutligen beredandet af tillräckligt rymliga arkivlokaler i någon annan byggnad i hufvudstaden, gammal eller ny. Anordningen blefve visserligen i mer än ett hänseende obekvämt, men kunde accepteras, dock under den från riksarkivariens sida nödvändiga förutsättningen, att denna arkivdepå, ehuru belägen på längre eller kortare afstånd från riksarkivet, likväl förenades under gemensam styrelse med detta. Att den första utvägen ur arkivsynpunkt vore den bästa vore själfklart. Måhända blefve den också, om alla synpunkter toges i betraktande, den billigaste. I sådant fall kunde nog samma expeditions- och forskningslokaler begagnas, och den nödiga vaktbetjäningen torde ej behöfva någon större tillökning.

Den ifrågasatta utvidgningen af riksarkivet till att omfatta en ny och stor administrativt-historisk arkivdepå kunde emellertid icke ske utan förstärkning af dess arbetskrafter. Skulle särskildt kammararkivet komma att förenas med nämnda depå, torde kammararkivarien böra öfverflyttas på riksarkivets stat.

På grund af hvad sålunda anförts hemställde riksarkivarien, att Kungl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, hvilka åtgärder borde vidtagas för att åt de centrala ämbetsverkens äldre arkivalier bereda det utrymme och den vård, som de oundgängligen behöfde, i hvilket afseende den enda tillfredsställande utvägen syntes vara att uppsamla dem i en med riksarkivet förenad depå med lokaler dels i hufvudstaden, dels ock för mindre viktiga handlingar i en utom hufvudstaden belägen, icke alltför aflägsen byggnad, där nödig tillsyn och vård kunde komma handlingarna till del, samt därefter till Riksdagen ingå med de framställningar, som af en dylik pröfning kunde framgå såsom erforderliga och ändamålsenliga.

*Åtskilliga
myndigheters
utlåtanden.*

Öfver denna riksarkivariens framställning i ämnet hafva, efter nådig remiss, yttranden afgifvits af de i riksarkivariens skrifvelse omförmälda

ämbetsverken äfvensom af justitiekanslersämbetet, Riksdagens justitieombudsman, fullmäktige i riksgäldskontoret, Göta hofrätt, hofrätten öfver Skåne och Blekinge, chefen för generalstabens, järnvägsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, kontrolldirektören, öfverintendentsämbetet, öfverbibliotekarien vid kungl. biblioteket, nationalmusei nämnd, stuteriöfverstyrelsen, chefen för Sveriges geologiska undersökning, domänstyrelsen och arkivarien vid landsarkivet i Uppsala. Den sistnämnde har för sin del på principiella skäl afvisat tanken på, att en reservdepå skulle förläggas till landsarkivet. Under förutsättning att Norrland blefve ett eget landsarkivområde anser han sig dock kunna tillstyrka en dylik åtgärd. En öfversikt af de öfriga afgifna utlåtandena — hvilka, såvidt vederbörandes förut uttalade mening redan återgifvits af riksarkivarien, i regeln öfverensstämmande med deras förra uttalanden, — visar, att de myndigheter, från hvilkas arkiv ifrågasatts aflevererandet af arkivalier, i allmänhet ej haft något att erinra mot att till en arkivdepå i hufvudstaden öfverlämna sådana. I fråga om ett öfverlämnande af arkivhandlingar till en reservdepå i landsorten hafva de myndigheter, som härom uttalat sig, visat sig mer obenägna. Några hafva mer eller mindre bestämdt afstyrkt hvarje förflyttning, andra åter hafva ansett en sådan kunna ske endast beträffande vissa delar af deras arkivalier. Flertalet har dock ej motsatt sig en dylik förflyttning.

Ett af de afgifna yttrandena torde jag böra något närmare omförmåla, nämligen kammarkollegii yttrande den 18 september 1903 i hvad det angår kammararkivet, ett bland de viktigaste och det största af de arkiv, som nu äro i fråga.

*Kammar-
kollegii ytt-
rande den
18 september
1903.*

Kollegiet uttalar till en början den uppfattningen, att ett ämbetsverk i regel bör få under vård af egna tjänstemän behålla sina handlingar, så länge de kunna sägas utgöra den nödvändiga förutsättningen för fullgörandet af ämbetsverkets åligganden. Särskildt anses kammararkivets handlingar blifva under en lång tidsperiod i vida större utsträckning än hittills behöfliga för kollegium vid det arbete på nya jordeböcker, som inom kort lära komma att påbörjas. Flertalet af kammararkivets handlingar måste därför fortfarande och ännu länge anses utgöra den nödvändiga förutsättningen för kollegiets ämbetsverksamhet, och då kollegium och riksarkivarien syntes vara ense om olämpligheten af att dela kammararkivet, borde kollegium sålunda fortfarande få behålla kammararkivet under vård af egna tjänstemän. Därigenom skulle kollegium äfven hafva större möjlighet tillse, att vid ordnande af de handlingar, som fortfarande vore nödvändiga för kollegium, särskild hänsyn toges till kollegii egna behov, så-

lunda närmast till de kamerala undersökningarna. Ett ytterligare skäl för kammararkivets bibehållande under kollegiets vård vore att genom arkivets förflyttning kollegium skulle mista den förskola för tjänstgöringen hos kollegium, som kollegium haft i kammararkivet och arbetet därstädes under en i tjänstgöringen hos kollegium tillika hemmastadd arkivarie.

Häraf torde framgå, säger kollegium, att kollegium hade tungt välgående skäl att afråda från hvarje sådan förändring med kammararkivet, hvarigenom det skulle komma att i sin helhet eller till större delen ingå i riksarkivet samt undandragas kollegii inflytande. Och detta gällde ännu mera, om, såsom ifrågasatts, kammararkivarien skulle förflyttas på riksarkivets stat. Efter det nu föreliggande förslaget skulle visserligen kammararkivet ej direkt ingå i riksarkivet, utan fortfarande ordnas och förvaras såsom ett arkiv för sig, men därigenom syntes olägenheterna och svårigheterna för kollegium ej i afsevärd mån förringas.

För kammararkivet vore lokalfrågan den för närvarande viktigaste frågan. Denna fråga hade beaktats i den till 1902 års Riksdag aflåtna propositionen angående uppförande af ny byggnad för Kungl. Maj:ts kansli m. m. Hade det i denna proposition framlagda förslaget bifallits, eller komme det, ånyo framlagdt, att bifallas, skulle, enligt kammarkollegii mening, kammararkivfrågan härmed föras till den lyckligaste lösning och vidare åtgärd knappast vara behöflig eller ens böra ifrågakomma än den, som befundes erforderlig för att, i rent arkivaliskt hänseende, bringa jämväl kammararkivet under riksarkivariens sakkunniga öfverinseende, hvar emot kollegium ej hade något att erinra.

*Riks-
arkivariens
utlåtande
den 18
november
1903.*

I anledning af de afgifna yttrandena anmärker riksarkivarien i underdånigt utlåtande den 18 november 1903, att det gjorde föga till eller ifrån, om ett eller annat af de små arkiven med sitt mycket speciella innehåll undantoges eller tillkomme. Det är, säger riksarkivarien, frågan om de stora arkivaliesamlingarna, kammararkivet med 8,000 meter, kungl. flottans arkiv i Stockholm med 1,800 meter, kommerskollegium med 1,200 meter, fångvårdsstyrelsen, statskontoret och kammarrätten med omkring 600 meter hvar, som blir den afgörande, både när det gäller lokal och betydelse för forskningen. Någon anvisning på möjligheten att anskaffa bättre lokaler för sina arkiv ha dessa myndigheter ej kunnat gifva.

Beträffande en reservdepå utom Stockholm, exempelvis i Uppsala, finner riksarkivarien det vara obestriddigt, att en del af de centrala ämbetsverkens handlingar, särskildt vissa räkenskapsserier, utan någon afsevärd olägenhet för forskningen skulle kunna förvaras utom Stockholm. Kunde

frågans lösning underlättas genom en dylik åtgärd, hade landsarkivarien icke någonting af vikt att erinra däremot. Riksarkivarien hade tänkt på Uppsala landsarkiv, därför att lokalen vore belägen nära Stockholm, behöfliga försändelser sålunda med minsta möjliga svårigheter kunde ske och en arkivpersonal funnes för att öfvertaga vården. Hvad landsarkivariens invändningar anginge, innebure en dylik förflyttning visserligen, att Norrland med tiden måste blifva ett eget landsarkivområde. Men riksarkivarien insåge ej, hvarföre det skulle principiellt vara så mycket oriktigare att flytta räkenskaperna från ett ämbetsverk i hufvudstaden till en ort utom densamma, än det vore att till landsarkivet i Uppsala flytta till exempel länsstyrelsens i Kopparbergs län äldre arkivalier. Någon ytterligare lokal utanför Stockholm, som kunde för ändamålet användas, utom möjligen Örebro slott, kände riksarkivarien icke. Det sistnämnda låge dock längre bort än Uppsala, och särskildt arfvode torde erfordras åt en blifvande vårdare af arkivalierna därstädes. Utan en sådan kunde det nämligen icke vara lämpligt att upprätta en arkivdepå äfven af den art, som här vore i fråga.

För den händelse Kungl. Maj:t skulle finna, att någonting på allvar borde göras för de centrala ämbetsverkens arkivfråga — och en lösning af densamma syntes riksarkivarien vara i hög grad trängande — hemställde riksarkivarien i anslutning till sitt utlåtande af den 19 mars 1903 i underdånighet:

att Kungl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, huruvida icke den lämpligaste utvägen vore upprättandet af en med riksarkivet förenad administrativ arkivdepå, dit med några få undantag ämbetsverkens äldre arkivalier skulle öfverlämnas;

att, då en sådan svårligen syntes kunna komma till stånd utan en utvidgning af riksarkivets nuvarande lokaler, Kungl. Maj:t vidare ville taga i öfvervägande, huruvida icke riksgäldskontorets tomt för sådant ändamål borde reserveras;

att, om så skulle befinnas vara fallet, Kungl. Maj:t täcktes åt öfverintendentsämbetet uppdraga att efter samråd med riksarkivarien uppgöra erforderliga kostnadsförslag för en dylik utvidgning af riksarkivets lokaler;

att, för den händelse Kungl. Maj:t för sin del skulle anse lämpligt, att en reservdepå för vissa arkivalieserier upprättades i någon staten tillhörig offentlig byggnad belägen utom Stockholm, Kungl. Maj:t likaledes täcktes anbefalla öfverintendentsämbetet att upprätta kostnadsförslag för en hyllinredning af tills vidare 2,500 längdmeter m. m., som kunde erfordras;

att, med hänsyn till den förstärkning af riksarkivets arbetskrafter, som

upprättandet af en med detsamma förenad arkivdepå med nödvändighet kräfde, Kungl. Maj:t vidare täcktes taga under ompröfning, huruvida icke den nu fungerande löneregleringskommittén borde få i uppdrag att i samråd med riksarkivariern uppgöra en ny, efter de i ett och annat afseende ändrade förhållandena afpassad stat för riksarkivet; samt

att Kungl. Maj:t vid den tidpunkt, då det kunde befinnas lämpligt, täcktes till Riksdagen ingå med de framställningar i ämnet, som kunde blifva en följd dels af riksarkivarierns underdåniga förslag, dels af de utredningar, som i en eller annan form kunde komma att göras.

*Kungl. Maj:ts
beslut den
3 juni 1904.*

Med anledning af riksarkivarierns i hans underdåniga utlåtanden den 19 mars och den 18 november 1903 gjorda framställningar anbefalldes Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 3 juni 1904 öfverintendentsämbetet att i samråd med riksarkivariern uppgöra och därefter till Kungl. Maj:t inkomma med dels ritnings- och kostnadsförslag till anordnande å riksgäldskontorets nuvarande tomt af en med riksarkivet förenad administrativ arkivdepå, dels utredning och förslag rörande användande för ändamålet af vare sig riksarkivets gamla hus eller riksgäldskontorets och justitieombudsmansexpeditionens dåvarande lokaler, dels ock kostnadsförslag för en hyllinredning af 2,500 längdmeter för anordnande inom därtill lämplig del af Uppsala slott af en reservdepå för vissa arkivalieserier.

*Öfverintendentsämbetets
utlåtanden.*

På grund af berörda befallning uppdrog öfverintendentsämbetet åt dåvarande e. o. arkitekten hos ämbetet, numera intendenten Fritz Eckert att, efter att hafva satt sig i förbindelse med riksarkivariern, uppgöra de förslag och verkställa de utredningar, som anginge de ifrågakända arkivanordningarna i Stockholm, samt åt dåvarande intendenten hos ämbetet E. Jacobsson att ombesörja upprättandet af det begärda kostnadsförslaget för anordnande af en reservarkivdepå å Uppsala slott. Bemälda tjänstemän hafva därefter hvar för sig fullgjort de dem sålunda af ämbetet lämnade uppdrag.

Efter att i ärendet hafva meddelat sig med de båda arkitekterna aflät riksarkivariern den 27 oktober 1904 ytterligare utlåtande i ämnet.

Sedan jämväl detta riksarkivarierns utlåtande öfverlämnats till öfverintendentsämbetet för att tagas i öfvervägande vid fullgörandet af det uppdrag, som lämnats ämbetet genom förberörda nådiga bref den 3 juni 1904, afgaf öfverintendentsämbetet med skrifvelse den 19 december 1904 till Kungl. Maj:t kostnadsförslag till hyllinredning för anordnande inom Uppsala slott af en reservdepå för vissa arkivalieserier, och yttrade ämbetet därvid, bland annat:

Ämbetet hade låtit uppgöra särskilda förslag till inredande af den ifrågakända reservdepån *antingen* i den iståndsatta öfversta våningen 3 trappor upp, rummen n:is 28 a, 28 b, 29 och 30 af de till Uppsala landsarkiv upplåtna lokalerna inom slottet, hvilket kostnadsförslag — hvars följande skulle kunna bereda en hyllängd af tillhoppa 2,533 längdmeter — slutade å ett belopp af 5,309 kronor, hvarifrån emellertid borde afräknas omkostnader för hyllinredning i rum n:o 28 b, hvilken redan vore verkställd och likviderad med 1,270 kronor, hvadan kostnaden för genomförandet af förslaget i fråga komme att betinga en utgift af 4,039 kronor, *eller ock* i den invid landsarkivet belägna bristfälliga och oinredda s. k. rikssalen, hvilket förslag, hvori jämväl inginge, att de invid nyssnämnda sal belägna rummen n:is 162 och 163 skulle iordningställas för att användas till uppackningsrum m. m., och efter hvilket en hyllängd af 2,639 längdmeter skulle kunna beredas, betingade en kostnad af icke mindre än 27,000 kronor. Efter det ämbetet med framhållande däraf att genom reservdepåns förläggande till förenämnda för Uppsala landsarkiv hittills afsedda lokaler skulle vinnas icke blott fördelen af, att lokalerna vore färdiga att emottaga hyllinredning, utan jämväl att tillsyn och uppvärmning, som kunde kombineras med landsarkivets, blefve väsentligt billigare, satt riksarkivarien i tillfälle att yttra sig beträffande ämbetets båda förslag, hade riksarkivarien i skrifvelse till ämbetet förklarat, att han ansåge möjligt att tills vidare för den afsedda reservdepån begagna öfversta våningen i landsarkivets i Uppsala nuvarande lokal och uppskjuta den tämligen kostsamma inredningen af rikssalen till längre fram, då landsarkivets utveckling gjorde en sådan anordning nödvändig.

Ang.
reservdepå
i Uppsala.

Med underdånigt utlåtande den 31 januari 1906 har öfverintendents-ämbetet sedermera till Kungl. Maj:t öfverlämnat förslag till en administrativ arkivdepå i Stockholm och därvid anført i hufvudsak följande:

Ang.
administrativ
arkivdepå i
Stockholm.

Intendenten Eckert, som, på sätt förut nämnts, undfått öfverintendents-ämbetets uppdrag att utarbete förslag till åvägabringande af de ifrågavarande arkivanordningarna i hufvudstaden, hade i sådant syfte framlagt tre olika förslag, nämligen:

1:o) förslag litt. A, som afsåge att för ändamålet i fråga använda riksgäldskontorets och justitieombudsmansexpeditionens lokaler i nämnda kontors förra hus och att till- och påbygga riksarkivets gamla byggnad med adressnummer 4 vid Birger Jarls torg, och hvilket förslag skulle betinga en kostnad af 185,000 kronor, däraf 76,000 kronor för nödiga förändringar af riksgäldskontorsbyggnaden och 109,000 kronor för till- och påbyggnaden af gamla riksarkivet;

2:o) förslag litt. B, som afsåge en tillbyggnad på riksgäldskontorets förra, ur stadsplanesynpunkt lämpligt reglerade tomt jämte den obebyggda delen mellan sagda tomt och riksarkivets gamla hus, äfvensom påbyggnad af detta och för hvars verkställande skulle åtgå ett belopp af 768,200 kronor, däraf för tillbyggnaden 697,000 kronor och för påbyggnaden 71,200 kronor; samt

3:o) förslag litt. C, afseende en nybyggnad på nyss angifna tomtdelar med endast något större afskärning af tomtområdets södra kortända och skiljande sig från förslagen litt. A och B däri, att, medan enligt dessa hufvudingång, hufvudtrappa, expeditionsrum och forsknings-sal vore gemensamma för riksarkivet och arkivdepån, dessa lokaler vore efter förslag litt. C skilda för de olika institutionerna, och uppginge kostnaderna för detta förslag till 758,200 kronor, däraf 687,000 kronor för nybyggnaden och, liksom enligt förslag litt. B, 71,200 kronor för påbyggnaden — allt enligt bifogade ritningar jämte tillhörande kostnadsförslag och ett af ritningsförfattaren i ämnet afgifvet, den 15 oktober 1904 dagtecknad tjänstememorial.

Med öfverlämnande af berörda förslag och under tillkännagifvande dels att ämbetet för sin del hölle före, att några så betydande förenklingar i arkitektoniskt hänseende af förslagen litt. B och C, att arbetskostnaden därigenom kunde i någon afsevärdare mån nedbringas, näppeligen läte sig göra med hänsyn till byggnadens i fråga förnämliga läge och det statsändamål, som den vore ämnad att tjäna, dels ock att, om den utaf riksarkivarien såsom icke absolut nödig ansedda ändringen af forskarsalen i riksarkivets hufvudbyggnad uteslötes, detta skulle medföra en besparing af 10,000 kronor, anförde ämbetet vidare: Det syntes ovisst, huruvida Riksdagen för närvarande skulle vara sinnad att offra så stora belopp, som ett genomförande af vare sig det af riksarkivarien biträdda förslaget litt. B eller förslaget litt. C förutsatte. Enligt hvad ämbetet varit i tillfälle att under hand af riksarkivarien inhämta, kunde, under antagande af enahanda årliga tillväxt som under de senare åren, ännu odisponerade utrymmen i det nuvarande riksarkivet anses vara tillräckliga för en tidslängd af omkring 15 år. Om kammararkivet, som torde komma att af omständigheterna, enkannerligen brist på annan lämplig lokal, blifva därtill nödsakadt, blefve förenadt med riksarkivet, men — efter det riksarkivarien redan mottagit arkivalier från några mer betydande centrala ämbetsverk — med öfverlämnande till den ifrågakämda arkivdepån af de öfrigas arkivsamlingar tills vidare anstode, skulle den uti förslag litt. A ingående till- och påbyggnaden af riksarkivets gamla byggnad kunna lämna erforderligt utrymme för kammararkivets behof likaledes

under 15 år. Därest man nu inskränkte sig till en dylik till- och påbyggnad, skulle den icke obetydliga fördelen vinnas, att riksgäldskontorets hus blefve för andra ändamål disponibelt för en tid, hvarunder, efter hvad med fog torde kunna förmodas, på dagordningen nu stående byggnadsfrågor för beredande af lokaler för olika statsinstitutioner kunde hinna lösas. På grund af allt detta hade öfverintendentensämbetet trots sig böra ifrågasätta, huruvida icke lämpligt vore att nu söka utverka beviljande af anslag å allenast 109,000 kronor för oftanämnda, i hvarje fall för riksarkivet en gång behöfliga på- och tillbyggnad enligt ämbetets förslag litt. A, detta dock blott under den förutsättning, att bestämdt fastsloges, att riksgäldskontorets tomt skulle, då så blefve erforderligt, genom verkställande af ny- eller ombyggnad för riksarkivets utvidgning användas.

Riksarkivarien, som blifvit satt i tillfälle att yttra sig i ärendet med anledning af hvad öfverintendentensämbetet sålunda anfört, har i underdånigt utlåtande den 10 februari 1906 uttalat, att den mest tillfredsställande, den äfven framtiden bäst tillgodoseende lösningen på de centrala ämbetsverkens arkivfråga vore att få en nybyggnad uppförd på riksgäldskontorets oförmälda tomt i enlighet med det af öfverintendentensämbetet med litt. B betecknade förslaget. Vidare har riksarkivarien anfört, att, på samma gång han hyste den nyss uttalade uppfattningen, han väl insåge, att i närvarande stund viktigare kraf än en ny arkivbyggnads uppförande kunde ställas på statsverket, allra helst som öfverintendentensämbetet icke ansåge, att någon väsentlig reducering i den ursprungliga kostnadsberäkningen kunde äga rum, och vore riksarkivarien för sin del beredd att finna sig i de modifikation, som omständigheterna kunde föranleda, i förhoppning att lösningen af hufvudfrågan eller riksarkivets utvidgning i den för detsamma naturliga riktningen icke därigenom för längre framtid omöjliggjordes.

*Riks-
arkivariens
utlåtande den
10 februari
1906.*

Ställningen, yttrar riksarkivarien, vore för närvarande följande. Riksarkivet hade under de senaste åren, såsom i riksarkivariens årsberättelser också framhållits, mottagit ej obetydliga depositioner från Svea hofrätt, kammarrätten, statskontoret, kommerskollegium och krigsarkivet till ett omfång af öfver 2,500 meter. Bortsåge riksarkivarien från sistnämnda arkiv, som icke berördes af förslaget till centralisering, återstode i alla fall omkring 2,000 meter. En icke oväsentlig lättnad hade genom upplåtande af detta utrymme beredts de fyra nyssnämnda viktiga ämbetsverken, af hvilka kommerskollegium hade i alla afseenden dåliga, kammarrätten och statskontoret ganska trånga och delvis mycket olämpliga arkivlokaler.

Af de öfriga ämbetsverken syntes flertalet ännu kunna reda sig några år, om än för ett par, lotsstyrelsen och generaltullstyrelsen, arkivlokalerna

uppgåfves vara mycket otillfredsställande. Den föreslagna reservdepån i Uppsala kunde, om den blefve upprättad, komma ett eller annat trångbodt arkiv till hjälp. Från ett par smärre ämbetsverks arkiv vore de för en centraldepå afsedda accessionerna så obetydliga, att de utan svårighet kunde, om så erfordrades, få plats i riksarkivet.

En högst betydande accession till den föreslagna arkivdepån skulle kommit från flottans arkiv på Skeppsholmen eller icke mindre än 1,800 meter, och dess lokaler vore öfverfyllda och delvis ouppvärmda. Flottans myndigheter hade emellertid numera motsatt sig hvarje öfverflyttning af detta arkiv till en centraldepå.

Återstode kammararkivet, hvars lokaler vore riksbekanta såsom trånga och oändamålsenliga. Detta det största, viktigaste och af forskare mest anlitade af de centrala ämbetsverkens arkiv behöfde helt visst snarast möjligt nya förvaringsrum, och upprepade framställningar därom hade som bekant bifvit gjorda. Det vore denna fråga, som sålunda för ögonblicket vore mest trängande. I fortsättningen af skrifvelsen behandlar riksarkivarien därefter frågan om kammararkivets öde och möjligheten för dess anordnande vid riksarkivet, efter det plats bereds för kammararkivet genom utförande af de ifrågasatta ny- och tillbyggnaderna eller omändringarna vid riksarkivet och i riksgäldskontorets gamla lokaler å Riddarholmen. Beträffande önskvärdheten af det ena eller det andra af dessa förslags utförande kommer riksarkivarien därvid till det resultat, att han anser sig kunna biträda ämbetets förslag om på- och tillbyggnad af riksarkivets gamla hus enligt förslaget litt. A, dock med inläggande af en mellanbotten af järn för en kostnad af 9,285 kronor. Till nämnda förslag — hvarigenom nya lokaler omsider kunde beredas för kammararkivet och riksgäldskontorets hus på samma gång för de närmaste åren blifva disponibelt för beredande af behöfligt utrymme för andra statsinstitutioner — ansluter sig riksarkivarien dock endast under den af öfverintendentensämbetet gjorda förutsättningen, att det bestämdt fastsloges, att riksgäldskontorets tomt skall, då så blifver erforderligt, genom ny- eller ombyggnad för riksarkivets och den administrativa arkivdepåns räkning användas.

Det lediga utrymmet i riksarkivets nuvarande lokaler anger riksarkivarien till omkring 2,650 meter. Riksarkivets ordinarie årliga accession kan, enligt hvad han vidare uppger, beräknas till 50 à 60 meter, den för närvarande tillfälliga accession, som riksarkivet sedan år 1905 har att motse från kammarrätten, och som egentligen skulle gå till kammararkivet, till omkring 90 meter. Om denna senare accession blefve permanent, hvilket den ju skulle blifva, om kammararkivet på förslaget sätt finge nya lokaler i en påbyggnad af riksarkivets gamla hus, skulle utrymmet

räcka för omkring 18 år. Men man måste därjämte, säger riksarkivarien, taga i beräkning möjligheten af nya ordinarie eller extra ordinarie accessioner, så t. ex. från utrikesdepartementet, som hittills ej aflämnat arkivalier till riksarkivet, något större utrymme måste i de gamla lokalerna måhända beredas åt delar af kammararkivet, och mer än till allra högst 15 år torde det därför ej vara skäl att sätta den tid, hvarunder det nuvarande icke upptagna utrymmet skulle förslå. För närvarande disponerade riksarkivet vidare, såsom förut nämnts, en lokal i hvalfvet under den nordvästra slottsflygeln. Utrymmet där uppginge efter den reducering, som under sommaren 1905 skedde, till omkring 2,400 meter och vore alldeles upptaget. Skulle riksarkivet af någon anledning nödgas utrymma slottshvalfvet, vore det klart, att särskilda åtgärder måste vidtagas. Frågan härom torde emellertid för närvarande icke vara aktuell. Lokalen vore i öfrigt obekvämt och delvis icke fri från fukt. Ur dessa synpunkter kunde dess ersättande med en annan gifvetvis icke vara annat än önskvärdt.

Den af Riksdagen äskade undersökningen rörande de i hufvudstaden *Departements-
chefens
yttrande.* befintliga centrala ämbetsverkens arkiv har nu blifvit verkställd. Af den gjorda utredningen torde framgå ifrågasatt arkivaliers beskaffenhet, omfång och förvaringssätt. Möjligheten och lämpligheten af att förena de äldre delarna af nämnda arkiv med riksarkivet under gemensam styrelse har af riksarkivarien kraftigt framhållits, och denna mening har af de hörda myndigheterna i allmänhet biträdts.

I princip vill äfven jag ansluta mig till densamma. Jag finner alltså i hög grad önskvärdt, att den ifrågasatta centraldepån kunde komma till stånd. Men jag har betänkligheter mot utförande för det närvarande af något af de tre nu framlagda förslagen till beredande af plats för en dylik depå.

Öfverintendentsämbetet har själf ryggat tillbaka för de höga kostnader, som skulle blifva förknippade med förslagen litt. B och litt. C. Härtill kommer en annan omständighet, som måste tagas i betraktande såväl vid dessa förslag som vid förslaget litt. A, hvilken omständighet äfven är af öfverintendentsämbetet antydd. Då Riksdagen genom skrifvelse den 20 maj 1905 anmälde, att Riksdagen lämnat fullmäktige i riksgäldskontoret bemyndigande att till Kungl. Maj:t öfverlämna det gamla riksdagshuset äfvensom riksgäldskontorets hus på Riddarholmen — hvilket öfverlämnande numera ägt rum — erinrade Riksdagen om 1888 års Riksdags beslut, enligt hvilket dessa byggnader skulle disponeras för inrymmande af sådana statens ämbetsverk, som saknade egen lokal, samt ut-

talade tillika, att då för närvarande lokaler måste förhyras för ett stort antal af statens verk och institutioner, det vore önskvärdt, att ifrågasvarande byggnader utan tidsutdräkt komme till användning för det med dem afsedda ändamålet. Riksdagen ansåge sig hafva skäl förvänta, att Kungl. Maj:t, efter att hafva öfvertagit byggnadernas förvaltning, skulle låta sig angeläget vara att härom draga försorg.

Om denna Riksdagens skrifvelse har jag här erinrat därför, att såväl förslaget litt. A som förslagen litt. B och litt. C afse användande för den administrativa centraldepåns räkning af hela det gamla riksgäldskontorets tomt eller delar däraf. Och då öfverintendentensämbetet samt riksarkivarien föreslå utförandet af en till- och påbyggnad af den gamla riksarkivbyggnaden enligt förslaget litt. A, sker det under den förutsättningen, att det bestämdt fastslås, att riksgäldskontorets tomt skall, då så blifver erforderligt, genom ny- eller ombyggnad för riksarkivets eller den administrativa arkivdepåns räkning användas.

Ur riksarkivets synpunkt måste en dylik förutsättning synas fullt berättigad, och jag finner många skäl tala för en sådan plan för riksarkivets och den därmed förenade administrativa centraldepåns framtid.

Med anledning af Riksdagens vid öfverlåtandet af gamla riksdagshuset och riksgäldskontorets gamla byggnad gjorda uttalande har emellertid en utredning rörande användningen af vissa i nämnda byggnader befintliga lokaler i enlighet med Riksdagens anvisning påbörjats. Innan denna utrednings resultat föreligger, kan det tydligen icke ifrågakomma att taga något steg i den riktning, som nu uppgjorda förslag angifva, och därigenom på förhand omintetgöra användandet af lokalerna för det ändamål, som närmast ingått i Riksdagens afsikt.

Utan tvifvel är det beklagligt, att icke åtgärder omedelbart kunna vidtagas för inrättande af den ifrågasatta centraldepån i hufvudstaden. Det finnes dock vissa förhållanden, som göra frågan därom något mindre trängande. Riksarkivarien har med rätta framhållit, att vid frågans bedömande de största arkiven spela den afgörande rollen, och just beträffande de två allra största arkiven, flottans hittills på Skeppsholmen förvarade arkiv samt kammararkivet, har riksarkivariens plan stött på svårigheter.

Jag vill nämligen till en början erinra, att Kungl. Maj:t på föredragning af dåvarande chefen för sjöförsvarsdepartementet genom beslut den 15 juli 1905 förklarar en af riksarkivarien gjord särskild framställning i afseende å öfverflyttning af vissa delar af flottans arkiv till riksarkivet icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Vid detta beslut läres hänsyn tagits till de af marinförvaltningen mot flyttningen anförda skälen,

innebärande, bland annat, den tanken, att ifrågavarande arkiv borde sammanslås till ett med flottans vid Karlskrona station befintliga arkivalier samt ställas under flottans stab och sålunda erhålla en liknande ställning inom flottan som krigsarkivet inom armén.

icke heller beträffande kammararkivet läser någon öfverflyttning omedelbarligen komma till stånd. Vissa betänkligheter, som kammarkollegium uttalat, äro anförda i det föregående. Jag bör ock erinra, att en af riksarkivarien gjord särskild framställning, åsyftande att de genom kungörelse den 22 maj 1903 fastställda allmänna grunderna för ordnande och förtecknande af vissa offentliga arkiv i tillämpliga delar skulle gälla äfven för kammararkivet, af Kungl. Maj:t genom beslut den 17 november 1905 på föredragning af chefen för finansdepartementet förklarats icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Beslutet fattades efter det kammarkollegium, under framhållande af kammararkivets säregna uppgift, uttalat sig i ämnet. Att kammararkivet inom en snar framtid måste erhålla bättre och rymligare lokaler för sina arkivalier, torde emellertid vara uppenbart.

Frågan om den centrala arkivdepåns upprättande, på sätt nu i ärendet afsetts, måste således för den närmaste framtiden undanskjutas. Hvad i ärendet förekommit utvisar emellertid, att det förefinnes ett stort behof af att bereda ökad utrymme för en del äldre arkivalier, som under tidernas lopp hopats hos vissa myndigheter i Stockholm. För tillgodoseende af detta behof har riksarkivarien ansett, att en del handlingar, särskildt vissa räkenskapsserier, utan någon afsevärd olägenhet för forskningen, skulle kunna förvaras utom Stockholm. Riksarkivarien har då tänkt på Uppsala slott därför att lokalen är Stockholm närbelägen, behöfliga försändelser sålunda med minsta möjliga svårigheter kunna ske och för arkivaliernas vård finnes vid det i slottet inrymda landsarkivet en arkivpersonal, som enligt för densamma gällande stat är underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som kunna varda stadgade.

En annan lokal, som äfven ifrågasatts, är Örebro slott. Riksdagens revisorer hafva vid särskilda tillfällen gjort framställningar angående lämplig användning af de stora obegagnade lokalerna i detsamma. Frågan härom har ock varit föremål för Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Örebro län uppmärksamhet, hvilken myndighet i skrifvelse till Kungl. Maj:t den 5 juni 1903 ifrågasatt användandet af en del af slottet för arkivändamål. Tanken därpå har emellertid väckt motstånd från arkivarien vid landsarkivet i Vadstena, och riksarkivarien har åtminstone icke obetingadt velat tillstyrka Kungl. Maj:ts befallningshafvandes hemställan.

Sistnämnda fråga, såsom ännu icke tillräckligt utredd, torde för närvarande få bero. För nu förevarande ändamål — en reservdepå för arkivalier från hufvudstaden — torde dessutom på förut anförda skäl Uppsala vara att föredraga framför Örebro.

För min del finner jag alltså den af riksarkivarien ifrågasatta utvägen att utan afsevärda kostnader för statsverket anordna en reservdepå utom Stockholm förtjänt att användas och gillar valet af Uppsala slott. Beträffande frågan om hvilka lokaler därstädes böra för ändamålet komma till användning tvekar jag ej heller att biträda riksarkivariens därutinnan uttalade mening. Öfverintendentsämbetet har, på sätt jag omförmält, framlagt förslag till inredande i Uppsala slott af reservdepå antingen i den iståndsatta öfversta våningen, 3 trappor upp, rummen n:r 28 a, 28 b, 29 och 30 af de till Uppsala landsarkiv upplåtna lokalerna inom slottet, mot en kostnad af 5,309 kronor för en hyllängd af tillhoppa 2,533 längdmeter, eller ock i den s. k. rikssalen med därinvid liggande två rum, mot en kostnad af 27,000 kronor för en hyllängd af 2,639 meter. Kostnadsbeloppet 5,309 kronor bör emellertid, såsom ämbetet äfven anmärkt, nedsättas, enär hyllinredningen i rummet n:r 28 b redan är verkställd och godtgjord med ett belopp af 1,270 kronor. Efter afdrag af detta belopp och med lämplig afrundning skulle kostnaden kunna beräknas till 4,050 kronor. Såsom en ytterligare fördel vid det mindre kostsamma förslaget har öfverintendentsämbetet framhållit, att genom reservdepåns förläggande till förenämnda för Uppsala landsarkiv hittills afsedda lokaler skulle vinnas, icke blott att lokalerna vore färdiga att emottaga hyllinredning, utan jämväl att tillsyn och uppvärmning, som kunde kombineras med landsarkivets, blefve väsentligt billigare.

Ändamålet med den ifrågavarande reservdepån synes vara tillräckligt tillgodosedt genom antagande af det förslag, som är mindre dyrbart. Arkivarien vid landsarkivet har, såsom jag förut nämnt, ställt sig afvisande till frågan och framhållit, att en nödvändig förutsättning skulle vara inrättandet af en arkivdepå för Norrland. I afseende därå vill jag nämna, att utredning satts i verket beträffande upprättandet af en sådan. Stadsfullmäktige i Östersund hafva förklarat sig villiga att upplåta tomt, och öfverintendentsämbetet har fått befallning att uppgöra ritningar och kostnadsförslag till erforderlig byggnad.

Tilläfväntys torde det andra förslaget, om rikssalens användande till en reservdepå, i en framtid böra komma till utförande, därest landsarkivet, hvars lokaler nu till en del skulle inkräktas af reservdepåns arkivalier, behöfde återfå det förlorade utrymmet. Att rikssalen är disponibel medför, att man kan vara trygg för att reservdepån ej af brist på utrymme

snart åter skulle behöfva flyttas till annan ort. Såsom 1905 års statsrevisorer vid besök i Uppsala slott anmärkt, finnas äfven andra lokaler i slottet lediga, och dessa kunna eventuellt användas för arkivändamål.

Under återopande af hvad jag nu i ärendet anfört hemställer jag, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att för inredande, i enlighet med uppgjortt förslag, inom vissa till landsarkivet i Uppsala upplåtna lokaler af en reservdepå för äldre arkivalier från de centrala ämbetsverken i Stockholm på extra stat för år 1907 anvisa ett anslag af 4,050 kronor».

På tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo
Gustaf Norström.